

DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR ARTISTICO-CREATOARE LA ELEVII CLASELOR PRIMARE ÎN CADRUL ACTIVITĂȚILOR EXTRACURRICULARE

Ludmila PELEVANIUC, asistent universitar
(Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți)

The Summary

In this article will be discussed the problem of artistic and creative development to primary school students in extracurricular intense, that constitutes one of the most complex and pressing issues of contemporary. I chose this problem, because the major desideratum of the aesthetic education is skill training to integrate the beauty in life and capacity development of artistic creation. I chose specifically extracurricular activities as the form of activity in artistic and creative development of capacities to primary school students, because they offer many opportunities for learning the simplest elements of artistic creation technique. These activities have the broadest interdisciplinary witch offers the most effective ways of artistic and creative developing, still in primary school, because they are the most appreciated and accessible factors.

Dezideratul major al educației estetice constă în formarea priceperii de a integra frumosul în viață și în dezvoltarea capacităților de creație artistică.

Încă din ciclul primar copiii trebuie obișnuiți să respecte și să apere frumosul din mediul ambiant. Apărarea frumosului trebuie îmbinată cu lupta împotriva a tot ce e urât, rău, respingător, imoral în ținută și faptă.

În strânsă unitate cu formarea capacităților de integrare a frumosului în viață se urmărește și dezvoltarea aptitudinilor de creație artistică.

La vârsta școlară mică, trebuie să se asigure fiecărui elev condiții favorabile pentru dezvoltarea creativității, calitate deosebit de valoroasă în orice domeniu de activitate.

Activitățile de desen, muzică, activitățile extracurriculare oferă multiple posibilități de însușire a celor mai simple elemente din tehnica creației artistice.

Activitățile extracurriculare, în general, au cel mai larg caracter interdisciplinar, oferă cele mai eficiente modalități de dezvoltare a capacităților artistico-creatoare încă din clasele primare, deoarece sunt factorii educativi cei mai apreciați și mai accesibili.

O atenție deosebită trebuie acordată copiilor care manifestă înclinații speciale pentru anumite genuri de creație, în vederea cultivării aptitudinilor.

Deci, unul din obiectivele principale ale educației estetice în clasele primare este descoperirea și cultivarea talentelor artistice ale elevilor. Aptitudinile lor creatoare nu se dezvoltă de la sine. Este necesară o inițiere artistică și un îndelungat exercițiu în acest domeniu. Fără muncă nu se pot obține rezultate valoroase în nici un domeniu al artei. Cultura generală stimulează creația artistică.

De aceea, trebuie urmărită încă din școală lărgirea orizontului cultural al elevilor.

Prezentarea acestor aspecte este materializată în lucrări psihopedagogice (T. Gancearov, D. Elconin, N. Vetlughina, L. Vâgotski, S. Cemortan [1,2]).

Reieșind din actualitatea temei, problema cercetării constă în dezvoltarea capacităților artistico-creatoare la elevi în cadrul activităților extracurriculare.

Conform problemei de cercetare, în cadrul experimentului am urmărit scopul de a determina condiții psihopedagogice ce ar contribui substanțial la dezvoltarea capacităților artistico-creatoare la elevii claselor primare în cadrul activităților extracurriculare.

Studiul experimental a inclus două clase de elevi din mun. Bălți (clasa a III-a „A” și clasa a III-a „B”). Ne-am înaintat următoarele obiective:

- Determinarea nivelului de dezvoltare a capacităților artistico-creatoare la elevii claselor a III-a „A” și a III-a „B” în cadrul activităților extracurriculare;
- Crearea condițiilor psihopedagogice în dezvoltarea capacităților artistico-creatoare la elevii supuși experimentului în cadrul activităților extracurriculare;
- Determinarea schimbărilor calitative și cantitative la elevii supuși experimentului, în urma condițiilor psihopedagogice aplicate, în procesul dezvoltării capacităților artistico-creatoare.

Astfel, am dus observări asupra activității extracurriculare „Poezii din cerul toamnei”, unde elevii clasei a III-a „B” recitau poezii, spuneau ghicitori, zicători despre anotimpul Toamna.

Scopul: Determinarea priceperii de a pătrunde, a înțelege conținutul poeziilor, a simți tabloul prezentat în poezie.

Am depistat că nu toți respectă regulile de recitare a poeziei:

- nu țin cont de intonația vocii;
- nu respectă rima și ritmul corect de recitare al poeziei;
- nu fac pauze la locul potrivit.

Iar dacă ne referim la activități creatoare, majoritatea s-au manifestat foarte bine, numai unii copii au întâmpinat dificultăți, ce țin de descrierea naturii, a anotimpului Toamna.

O altă activitate extracurriculară, la care am dus observări, era consacrată seratei „Ultimei frunze”. La această serată s-au manifestat elevii clasei a III-a „A”.

Scopul: Determinarea priceperii de a pătrunde, a înțelege conținutul poeziilor; determinarea aptitudinilor creatoare în domeniul artei și anume a picturii și literaturii.

Observând această activitate, am văzut cum copiii recită poezii, cum participă la activități creatoare și anume ce atitudine au față de fenomenele anotimpului Toamna.

Am aplicat un chestionar pentru elevii supuși experimentului, care cuprindea următoarele întrebări:

1. Ce înseamnă „frumosul” pentru voi?
2. Dați exemple de „frumos” din natură, artă, societate?
3. Este etern „frumosul”?
4. Ce credeți că vă poate înfrumuseța viața?

Răspunsurile la întrebările chestionarului, ne-au permis să concluzionăm, că elevii interogați într-o măsură oarecare definesc „frumosul” rescriind, pareă, pagini din istorie esteticii. Am constatat că pentru elevii accepțiunile „frumosului” tind să se identifice mai mult ca elementele ale naturii și cu valori morale: bine, adevărat, hârnicie, cinste.

Deci, opiniile elevilor au demonstrat că ei pot simți și înțelege frumosul și că, în mod firesc, gusturile lor estetice sunt variate. Niciodată printr-o educație estetică nu se urmărește uniformizarea gusturilor estetice, ci doar orientarea lor de către certe valori.

Am organizat și am desfășurat activitatea extracurriculară „Excursia în împrejurimile orașului”.

S-a dovedit că prin amploarea percepției frumosului naturii, elevii se împart în câteva grupe. Unii sesizează mai bine culorile, fără să acorde o importanță prea mare sunetelor și mirosurilor. Alții sesizează mai bine sunetele și mirosurile. Percepția naturii la ei e prin excelență vizuală.

Deci, majoritatea elevilor nu-i este caracteristică percepția estetică polivalentă a frumosului naturii. Cel mai adesea ei percep doar trăsăturile coloristice ale fenomenelor naturii, dar imaginea ei integră rămâne în afara atenției lor.

O altă formă de organizare a activității extracurriculare, pe care am realizat-o cu ambele clase, era „Plimbarea prin farnecul ploii”.

Scopul: Determinarea atitudinii pozitive față de fenomenul dat și aprofundarea cunoștințelor copiilor pentru tot ce e frumos.

Organizând și această activitate cu ambele clase, am determinat ce atitudine au elevii față de fenomenul ploaie și cât de aprofundate sunt cunoștințele lor pentru tot ce e frumos.

Reieșind din toate activitățile extracurriculare observate și chestionarea elevilor, am depistat trei niveluri de dezvoltare a capacităților artistico-creatoare:

- nivelul superior, elevii văd, înțeleg și iubesc operele de artă, accesibile vârstei lor, exprimate în variatele

feluri de creație artistică (poezie, muzică, tablou); se manifestă activ în diferite domenii ale artei: în cânt, desen, citirea versurilor, recitarea poeziilor, respectând regulile acestora, precum și în activități de creație, în povestiri, desene, în jocuri creative; citește expresiv, pe roluri; găsește aliniatul în care se redă frumusețea naturii; este îmbunătățită cultura vorbirii, e dezvoltată sensibilitatea estetică față de frumos; alcătuiește povestiri pe diferite teme (compuneri orale), descriu frumusețea naturii în culori vii, zugrăvesc munca și faptele frumoase ale oamenilor, biciuiesc răul; desenează după un colț din natură; redactează începutul/ cuprinsul/ finalul unui text, reproduce un text de mică întindere.

- nivelul mediu, elevii înțeleg și iubesc operele de artă, exprimate în variatele feluri de creație artistică (poezie, tablou); se manifestă mai puțin activ în diferite domenii ale artei: în cânt, desen, citirea versurilor, recitarea poeziilor, precum și în activități de creație, în povestiri, desene, în jocuri creative; citește expresiv pe roluri; puțin este îmbunătățită cultura vorbirii și dezvoltată sensibilitatea estetică față de frumos; alcătuiește povestiri pe unele teme, descriu frumusețea naturii în culori vii; întâmpină dificultăți în desenarea unui colț din natură.
- nivelul inferior, elevii iubesc operele de artă, exprimate în variatele feluri de creație artistică (poezie, muzică, tablou); nu se manifestă activ în diferite domenii ale artei: în cânt, desen, recitarea poeziilor, precum și în activități de creație, în povestiri, desene; nu este îmbunătățită cultura vorbirii și dezvoltată sensibilitatea estetică față de frumos; nu alcătuiește povestiri, descriu frumusețea naturii, dar nu în culori potrivite, greu reproduce un text de mică întindere; nu citește fluid, expresiv un text cunoscut.

Deci, în clasa a III-a „A” din 28 de elevi: 9 elevi sunt la nivel superior, 15 elevi – la nivel mediu și 4 elevi – la nivel inferior.

Iar în clasa a III-a „B” din 30 de elevi: 9 elevi sunt la nivel superior, 16 elevi – la nivel mediu și 5 elevi – la nivel inferior.

Tabela 1

Nivelul de dezvoltare a capacităților artistico-creatoare la elevii (în%)

Nivelul Clasa	Superior	Mediu	Inferior
A III-a „A”	32,1	53,4	14,5
A III-a „B”	30,0	53,4	16,6

Deci, am constatat că elevii din clasa a III-a „A” sunt mai receptivi față de operele literare, se manifestă mai activ în diferite domenii ale artei. Dar elevii din clasa a III-a „B” se manifestă mai puțin activ în diferite domenii ale artei, precum și în activități de creație, în povestiri, desene, în jocuri creative.

Astfel, elevilor din clasa a III-a „B” au fost create condiții în dezvoltarea capacităților artistico-creatoare în cadrul activităților extracurriculare.

Ca condiție fundamentală este crearea atmosferei de instruire artistico-plastică.

Am organizat activitatea extracurriculară „Călătorie în lumea tablourilor”.

Scopul: Cunoașterea pe elevi cu noțiunile: „portret”, „peisaj”, „natura moartă”, „natura statică”; dezvoltarea interesului față de pictură și a capacităților creatoare.

Organizând activitatea „Călătorie în lumea tablourilor”, am observat că copiii au înțeles noțiunile de „portret”, „peisaj”, „naturmort”, deoarece au creat niște tablouri interesante și frumoase, au manifestat afecțiune pentru tot ce e frumos, au participat cu interes la activitate, spunând ghicitori în legătură cu culorile pe care le utilizează pictorul.

Am observat, că la început toți copiii doreau să picteze portrete. Ei pictau cu acuarele, se interesau de lucrul vecinilor. Copiii dădeau povețe, făceau observații „colegilor de breaslă”.

A doua condiție psihopedagogică pe care am creat-o era activitatea practică, anume activitatea de muncă intelectual-creatoare.

De aceea, am organizat o altă activitate extracurriculară „Excursie în țara poveștilor”, unde elevii supuși experimentului, trebuiau să alcătuiească un alt conținut dintr-o poveste cunoscută.

Scopul: Consolidarea cunoștințelor despre poveștile studiate; dezvoltarea vorbirii expresive și a capacității de a crea un alt conținut dintr-o poveste cunoscută, astfel, transformând-o într-o altă specie literară.

Deci, în activitatea extracurriculară „Excursie în țara poveștilor”, elevii supuși experimentului, s-au ma-

nifestat ca niște adevărați scriitori, și-au arătat abilitățile lor practice și anume, în crearea diferitor conținuturi ale poveștii „Scufița Roșie” de Ch. Perrault.

A treia condiție psihopedagogică, pe care am creat-o era caracterul conștient al studierii operelor literare.

Se știe că, o modalitate de pregătire pentru activitatea de învățare conștientă este activitatea verbal-artistică. Descrierea a celor observate în natură este și ea o activitate verbal-artistică.

Ea are drept suport cuvântul și frumosul, artisticul din natură.

Analiza elementară a unui tablou, lectura imaginilor, interpretarea unui cântec pentru copii este, de asemenea, o activitate artistică, ce le dezvoltă spiritul de observație, le obișnuiește să audă, să vadă, să simtă și să explice frumosul.

Audierea și repovestirea poveștilor, memorizarea și recitarea versurilor, însușirea proverbelor, zicătorilor, ghicitorilor sânt momente necesare ale procesului de formare a personalității în devenire.

Acestea și alte abilități obținute prin intermediul activităților artistice (desen, modelare, aplicație, construire) permit elevului să deprindă anumite competențe, care la rândul lor devin o garanție a integrării și o condiție a dobândirii performanței lingvistice, artistico-plastice.

Deci, creând aceste condiții, am observat că la elevii supuși experimentului s-au dezvoltat foarte bine abilitățile artistico-creatoare în domeniul artei, și anume, a literaturii și picturii.

Pentru a determina schimbările calitative și cantitative la elevii supuși experimentului, în urma condițiilor psihopedagogice aplicate, am promovat activitatea extracurriculară în formă de victorină.

Programul victorinei era alcătuit din cincisprezece concursuri. Fiecare concurs cuprindea întrebări din domeniul literaturii și picturii.

Scopul activității: Determinarea abilităților artistico-creatoare în domeniul artei, și anume, a literaturii și picturii.

Reieșind din activitățile extracurriculare efectuate, am depistat nivelurile de dezvoltare a capacităților artistico-creatoare la elevii clasei experimentale (clasa a III-a „B”) din 30 de elevi: nivelul superior – 11 elevi, nivelul mediu – 19 elevi, pe când nivelul inferior – nici un elev.

Dar în clasa de control (clasa a III-a „A”) din 28 de elevi: la nivel superior – 9 elevi, la nivel mediu – 16 elevi și la nivel inferior – 3 elevi.

Tabela 2
Nivelul de dezvoltare a capacităților artistico-creatoare la elevi (în%)

Nivelul Clasa	Superior	Mediu	Inferior
a III-a „A”	32,1	57,1	10,8
a III-a „B”	38,0	62,0	0

Rezultatele cercetării experimentale au confirmat că: dezvoltarea capacităților artistico-creatoare în cadrul activităților extracurriculare va înregistra rezultate scontate, dacă se vor respecta următoarele condiții psihopedagogice:

- ” crearea atmosferei de instruire artistico-plastică;
- ” activitatea de muncă intelectual-creatoare;
- ” aracterul conștient al studierii operelor literare.

Bibliografie

1. Cemortan, Stela. Matinee literare. Ediția a doua, revăzută și completată. Ch.: Ed. Lumina, 1990, 172 p.
2. Cemortan, Stela. Formarea personalității copilului în cadrul activității verbal-artistice. Ch.: Ed. Muzeum, 1999, 165 p.
3. Gusac, Maria; Zemțov, Tatiana. Activități creative ale elevilor de vârstă mică. Ch.: Ed. Lumina, 1995, 69 p.
4. Susală, I. N. Culoarea cea de toate zilele. Ch.: Ed. Lumina, 1993, 66 p.
5. Socoliuc, Nina; Cojocar, Victoria. Fundamente pentru o știință a educației copiilor de vârstă preșcolară. Ch.: Ed. Cartea Moldovei, 2005, 406 p.